

Tranås kommun

Tranas.kommun@tranas.se

2022-06-10

1 (22)

Dnr-2022:394

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Sommens skola i Tranås kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Sommens skola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Sommens skola i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver leda skolans arbete så att arbetet med att utveckla undervisningen och skolans lärmiljöer har ett tydligt fokus på vilka skillnader som finns mellan flickors och pojkars resultat och upplevelse av undervisning och trygghet. I detta ingår att konkreta åtgärder planeras, genomförs och utvärderas.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver försäkra sig om att lärarna ser till att eleverna med varierade metoder och med regelbundenhet får vara delaktiga i att planera och utvärdera undervisningen i alla ämnen.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i hög utsträckning så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i hög utsträckning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 9 december 2022 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområden och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till Skolinspektionen.Lund@skolinspektionen.se

Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– 2022:394) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Skolinspektionens sammanfattande motivering till bedömningen är följande: Rektorn följer upp och analyserar skolans resultat och att hen utifrån analysen fördelar resurser efter behov samt planerar för nödvändiga utvecklingsåtgärder. Granskningen visar att rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet genom att skapa en struktur för kollegial samverkan och försäkras sig om att det sker ett lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen. Granskningen visar vidare att rektorn arbetar för att skolans arbets- och förhållningssätt ska vara tydliga för lärarna. Granskningen visar slutligen att rektorn inte ger en tydlig ledning i hur skolans jämställdhetsarbete ska bedrivas.

Rektorns uppföljning och analys av skolans resultat bildar en god grund för utvecklingsinsatser och resursfördelning

Skolinspektionens granskning av Sommens skola visar att rektorn följer upp och analyserar skolans kunskapsresultat, undervisningens genomförande och arbetet med värdegrundsuppdraget. Av intervjuer och skolans kvalitetsrapport framgår att rektorn tillsammans med personalen följer upp skolans resultat i samband med kvalitetsredovisningen. Uppföljningen av kunskapsresultaten sker på ett flertal sätt bland annat genom en sammanställning av måluppfyllelsen i alla årskurser, alla ämnen samt uppdelat per kön. De resultat som ligger till grund för uppföljningen och analysen omfattar även lärares ämnesbedömningar och resultaten från nationella prov, Skolverkets bedömningsstöd i svenska, engelska och matematik, läshastighet, screeningtester i svenska och matematikdiagnoser. Uppföljning av kunskapsresultat görs flera gånger per läsår. Därutöver följer rektorn, specialpedagog och mentor regelbundet upp elevernas måluppfyllelse på individnivå i syfte att identifiera vilka elever som behöver mer stöd. Analysen av skolans resultat görs av både personal och rektorn och består av en beskrivning av både framgångsfaktorer och utmaningar utifrån vilka nya utvecklingsområden sätts upp. Detta görs dels i specifika ämnen, dels

på övergripande nivå. Rektorn berättar att hen, förutom kunskapsresultaten också följer upp undervisningen och hur värdegrunden integreras i undervisningen genom analys av skolans elevenkäter och Skolinspektionens enkät samt genom samtal om undervisningens innehåll och om de uppställda värdegrundsmålen i arbetslag och på arbetsenhetsträffar. Rektorn berättar att hen också skaffar sig insikt i hur undervisningen bedrivs genom korta, oplanerade klassrumsbesök och genom att hen på medarbetarsamtalet pratar om vad som krävs för en bra undervisning. Hen säger vidare att undervisningens kvalitet generellt sett är hög och att hen ser att lärarna har anammat "de magiska sju" med en tydlig start på lektionen, en dagordning, ett tydligt slut och en varierad undervisning. Hen berättar även att hen tittar på anpassningar till olika elever. Andra framgångsfaktorer relaterade till undervisningens genomförande är enligt rektorn goda personella förutsättningar i form av duktiga och erfarna lärare och bra materiella förutsättningar genom en god tillgång till digitala hjälpmedel och andra läromedel. Däremot säger rektorn att skolans lokala förutsättningar är en utmaning då flera klassrum saknar grupprum. Elever bekräftar i intervju att rektorn eller biträdande rektorn ofta kommer in i klassrummet men lärare säger däremot att rektorn bara ibland kommer på ett kort klassrumsbesök på förekommen anledning och att hen aldrig är med på en hel lektion.

Granskningen visar vidare att rektorn, utifrån uppföljningen och analysen av skolans resultat, fördelar resurser efter behov samt planerar för nödvändiga utvecklingsåtgärder. Enligt rektorn är resursfördelningen flexibel och anpassningsbar efter behoven tack vare relativt många resurspersoner och ett nära samarbete med specialpedagogen. Rektorn säger att hen är noga med att resurspersoner måste finnas där behoven är störst och att resurspersonerna numera är trygga i sina roller och har mandat från lärare att arbeta med problematiken som finns. Rektorn berättar vidare att hen, utifrån uppföljningen och analysen sätter in utvecklingsåtgärder. Exempelvis har rektorn identifierat svårigheter med det pedagogiska ledarskapet i främst en årskurs. För att möta det problemet har klassen under en tid delats upp i två grupper med var sin lärare. Effekten av åtgärden blev enligt rektorn att både studieron och kunskapsresultaten på kort tid förbättrats. Ett annat exempel på utvecklingsinsats utifrån analysen är att rektorn har sett att Skolinspektionens enkät från vårterminen 2021 visar att elevernas svarsindex inom området "Utmaningar" är lägre än både kommunens och alla deltagande enheters. Utifrån det resultatet har skolan formulerat ett utvecklingsområde att arbeta med utmaningar för elever på hög kunskapsnivå. En specialpedagog som arbetar på rektorns andra två skolenheter ska under vårterminen 2022 komma och informera om hur man kan arbeta med särskilt begåvade elever. Utöver det är målet för läsåret 2021/22 att bygga upp en uppgiftsbank med läromedel för anpassad undervisning i flera ämnen. Av senaste uppföljningen framgår att det

numera finns en uppgiftsbank i NO/teknik och att matematikutvecklingsgruppen arbetar med att ta fram detsamma. I ämnet svenska har arbetet inte startat än. Skolan har även i sitt kvalitetsarbete identifierat utvecklingsområden i specifika ämnen. I svenska har de exempelvis som mål att arbeta mer med skrivande av berättande texter då analysen har visat att det arbetet har åsidosatts eftersom det nuvarande läromedlet riktar in sig mycket på olika genrer. Detta är något som även andra skolor i kommunen har sett och i ämnesnätverket har lärarna diskuterat frågan tillsammans. Ett annat utvecklingsområde, utifrån bland annat Skolinspektionens enkät från vårterminen 2021 och skolans egna enkäter, är arbetet med studieron. I Skolinspektionens enkät har studiero ett högre indexvärde hos både elever och pedagogisk personal jämfört med samtliga deltagande enheter. Trots det framkommer i skolans kvalitetsrapport att de anser att resultatet är för lågt och att skolan under läsåret 2021/2022 ska arbeta med studieron. En närmare beskrivning av det arbetet finns under området "Trygghet och studiero".

Det saknas systematik i skolans jämställdhetsarbete

Granskningen visar att rektorn inte ger lärarna en tydlig ledning i hur skolans jämställdhetsarbete ska bedrivas. Av intervjuer med rektorn och personalen framgår att rektorn visserligen följer upp delar av verksamheten ur ett könsperspektiv men att hen inte driver något systematiskt jämställdhetsarbete på skolan. Även om lärare och elevhälsa ger flera exempel på hur de i sin undervisning och i den övriga kontakten med eleverna arbetar med att ge eleverna lika förutsättningar oavsett könstillhörighet framgår att rektorn inte leder ett arbete som omfattar alla lärare och alla klasser. Rektorn uppger att hen säkerställer att det som anges i mål och kursplaner efterföljs genom diskussioner i arbetslaget och i arbetsenheten samt att punkter om jämställdhet anges i likabehandlingsplanen och revideras årligen. Rektorn berättar vidare att hen ser att eleverna som tar mycket plats och behöver mer stöd är företrädesvis pojkar men att hen vet att lärarna i sin undervisning och på rasterna strävar efter att pojkar och flickor ska få samma möjligheter. Vidare uppger rektorn att hen tittar på betygsskillnader mellan flickor och pojkar men att hen inte har sett några tydliga skillnader. Rektorns bild motsägs till viss del av insänd dokumentation som visar att måluppfyllelsen varierar mellan könen. Måluppfyllelsen i läsförståelse för årskurs 1 läsåret 2020/2021 är 100 procent för flickor men 62,5 procent för pojkar. Måluppfyllelsen för årskurs 6 läsåret 2020/21 är 100 procent i alla ämnen, förutom engelska, för flickor men enbart i några ämnen för pojkar. Skolinspektionens elevenkät från vårterminen 2021 visar vidare att flickor har högre svarsindex inom samtliga områden förutom inom området studiero. Störst diskrepans mellan flickors och pojkars upplevelser finns inom områdena stimulans, anpassning efter elevens behov samt förhindra kränkningar. Enligt rektorn är det svårt att analysera vad eventuella

skillnader kan bero på eftersom det är små klasser och en skev könsfördelning i flera klasser. Lärare och elevhälsa säger att jämställdhet och könsmönster diskuteras ibland, både när det gäller uppföljning av kunskapsresultat, undervisningens genomförande och rasterna. De har exempelvis identifierat att pojkar i högre utsträckning än flickor har tid hos specialläraren och att lärare ofta lägger mer tid på pojkar än flickor på lektionstid eftersom pojkar upplevs behöva mer stöd för att hitta fokus och utföra sitt arbete.

Rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet med ett tydligt fokus på skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag

Granskningen visar att rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet genom att skapa en struktur för kollegial samverkan och försäkrar sig om att det sker ett lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen. Av inhämtad dokumentation och intervjuer framgår att rektorn de senaste åren har ändrat organisationen för det kollegiala lärandet genom en tydligare styrning. I Skolinspektionens personalenkät från vårterminen 2021 har indexvärdet för områdena pedagogiskt ledarskap, utveckling av utbildningen och samverkan av undervisningen höjts sedan 2018 men det är fortfarande något lägre jämfört med resultatet från samtliga deltagande enheter. Varje vecka har arbetslagen arbetslagsträffar under ledning av arbetslagsledarna. Syftet med arbetslagsträffarna är att arbeta med det systematiska kvalitetsarbetet och skolans uppställda mål. Innan varje träff har rektorn och biträdande rektorn ett möte med arbetslagsledarna för att planera och diskutera arbetslagsträffarna. Varje vecka har all personal också arbetsenhetsträff som leds av rektorn eller biträdande rektorn. Syftet med arbetsenheten är att ge information till alla vid samma tillfälle, diskutera elevvårdsarbete och arbetsmiljöarbete. På båda träffarna deltar specialpedagog. Utöver dessa veckovisa möten har skolan ett elevhälsoteam som träffas tre till fyra gånger per termin och där även den centrala elevhälsan deltar. På skolans studiedagar diskuteras enligt rektorn också pedagogiska frågor som exempelvis förväntningar på varandra i klassrummet. Utöver den mötesstrukturen för kollegial samverkan som finns på skolan får lärare kompetensutveckling genom olika kommunövergripande insatser som till exempel NTA (naturvetenskap och teknik för alla), matematikutvecklingsgrupper och SKUA (språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt). Inom kommunen finns också ett samarbete med andra skolor i ämnesnätverk vilket är viktigt enligt lärare eftersom skolan är liten och saknar parallellklasser. Därutöver har rektorn planerat så att det finns tid i schemat för lärare och resurspersoner att samplanera. På frågan om hur rektorn säkerställer att det kollegiala lärandet ger avtryck i undervisningen svarar hen att det sker på olika sätt. Dels genom samtalen med arbetslagsledarna men även genom skolans resultat avseende kunskaper samt trygghet och studiero.

Granskningen visar att rektorn arbetar för att skolans arbets- och förhållningssätt ska vara tydliga för lärarna. Av inskickad dokumentation och intervjuer framgår att skolan har ordningsregler och andra regler och rutiner som relaterar till undervisningen eller arbetet med värdegrunden. Det finns exempelvis regler kring språkbruk och rutiner vid lektionsstart. Rektorn har även sett till att arbetslagen har tydliga roller och mandat genom arbetslagsledarna. Skolan har under detta läsår arbetat med ett antal utvecklingsområden för att förtydliga vissa arbets- och förhållningssätt. Ett arbete har handlat om att förtydliga hur elevernas kunskapsutveckling ska dokumenteras så att alla lärare gör på samma sätt och att det blir likvärdigt. Av den senaste uppföljningen framgår att det numera finns en samsyn bland personalen kring den framtidsytande blanketten där elevernas utvecklingsområden och mål ska finnas. Ett annat utvecklingsområde har varit att förtydliga elevhälsans arbete med att synliggöra elevers lärande vad gäller anpassningar, dokumentation och uppföljning av stödåtgärder i klassrummen. Elevhälsan säger i intervju att de har skapat tydliga rutiner för elevhälsoteamsmötena, vad som sker innan och efter och vem som ansvarar för vad. Rektorn säger slutligen i intervju att det finns en introduktionsplan för all personal och att obehöriga lärare får en mentor.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver leda skolans arbete så att arbetet med att utveckla undervisningen och skolans lärmiljöer har ett tydligt fokus på vilka skillnader som finns mellan flickors och pojkars resultat och upplevelse av undervisning och trygghet. I detta ingår att konkreta åtgärder planeras, genomförs och utvärderas.

Skolinspektionens granskning visar att även om rektorn följer upp skillnader ifråga om kön i resultaten och det finns en viss medvetenhet om jämställdhetsarbete bland lärarna, saknas ett gemensamt systematiskt och strategiskt arbete som leds av rektorn.

Enligt 1 kap. 5 § skollagen (SFS 2010:800) ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga

rättigheterna. Av läroplanen¹ framgår att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans, samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen, med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.²

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn, i samverkan med personalen, analyserar skillnader i flickors respektive pojkars kunskapsresultat, trygghetsresultat och resultat av andra eventuella utvärderingar eller kartläggningar som skolan genomför. Analyserna behöver sedan ingå i lärarnas diskussioner om en undervisning och en utbildning som ger alla elever, oavsett könstillhörighet, samma förutsättningar att utvecklas och lära. Dessa diskussioner bör leda fram till en konkretisering av hur lärarna i sin undervisning ska arbeta för att flickor och pojkar ska ges lika stort utrymme och lika stort inflytande. I detta arbete är det viktigt att ta med elevernas upplevelse av likvärdiga förutsättningar, inflytande, utrymme och motivation. Skolan kan med fördel låta arbetet ta sin utgångspunkt i det planerade arbetet med Skolverkets modul Främja likabehandling. Det är vidare viktigt att rektorn följer upp hur enskilda lärares undervisning bedrivs och vilka effekter den får för flickor respektive pojkar. Detta kan exempelvis innefatta att rektorn i medarbetarsamtal har frågor om jämställdhet eller att rektorn genomför lektionsobservationer eller har fokussamtal med elever utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

¹ Skolförordningen om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 2010:37)

² Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Skolinspektionens sammanfattande motivering till bedömningen är följande: Lärare bedriver en strukturerad och målfokuserad undervisning som också omfattas av en varierad undervisning med olika arbetssätt och arbetsformer samt ett väl avvägt stöd till elever. Vidare bemöter lärare eleverna och utformar undervisningen på ett sätt som syftar till att stärka elevernas motivation till skolarbetet och tro på den egna förmågan. Härtill arbetar lärare med att anpassa undervisningen till elevers olika förmågor genom en variation av uppgifter som också kan utföras på olika nivåer. Granskningen visar vidare att elever görs delaktiga i sitt lärande genom att lärare ger elever möjlighet till reflektion kring både sitt eget lärande och undervisningens innehåll. Slutligen visar granskningen att elever ges ett visst inflytande över det som sker i undervisningen genom att lärare ger elever möjlighet att utvärdera undervisningen och delge vad som intresserar dem men att detta inte sker kontinuerligt och på ett systematiskt sätt.

Undervisningen är målfokuserad och varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd

Granskningen visar att lärare bedriver en strukturerad undervisning med en tydlig start som anger lektionens innehåll, arbetsgång och ofta även syfte och mål samt en gemensam avslutning. Av intervjuer och lektionsobservationer framgår att lektionerna har en snarlik inledning där lektionens arbetsgång, mål, och i vissa fall syfte, förklaras både muntligt och skriftligt och ibland även med bildstöd. Vissa lektioner börjar med tyst läsning eller högläsning för att få en lugn start. På morgonen går lärare igenom dagsschemat med eleverna och skriver bland annat tider och ämnen på tavlan. Lärare berättar att de delar upp lektionen i olika moment och har en tydlig avslutning som kan se ut på olika sätt beroende på vad de arbetar med och hur lång lektionen är. Exempelvis sammanfattar läraren vad de har lärt sig eller blivit bättre på eller så avslutas lektionen med en kort film eller ett spel. Elever säger att lärare avslutar lektionen genom att presentera en läxa eller förklara vad de ska göra på nästa lektion. Av intervjuer och lektionsobservationer framgår att lärarna går igenom kunskapskraven när de startar upp ett tema eller arbetsområde och att de pratar med eleverna om vad de ska lära sig och vad som är syftet med olika arbetsmoment. Elever

ger i intervju flera exempel på varför de ska lära sig de sakerna de arbetar med just nu, vissa mer övergripande och andra mer konkreta.

Granskningen visar vidare att lärare skapar en varierad undervisning som omfattar olika arbetssätt och arbetsformer och att de ger ett väl avvägt stöd till elever. Lärare säger att de har pratat om vikten av att hålla igång koncentrationen och att de gör olika saker för att åstadkomma det. De har till exempel korta genomgångar vid nya moment med syfte att eleverna ska kunna fokusera och längre lektioner delas upp i två eller tre delar med olika moment. De säger vidare att de varvar genomgångar med arbete i olika konstellationer och olika övningar. De varierar även undervisningen genom att lägga in film samt spel och övningar i digitala färdighetsprogram. Elever säger att de får arbeta enskilt, i par eller i grupper och att de även får använda lärplattan med digitala spel och övningar. Under Skolinspektionens lektionsbesök ser inspektörerna exempel på sådant som lärarna och eleverna berättar om. På merparten av lektionerna får samtliga elever tillräckligt med lärarstöd för att komma igång med sitt arbete och bibehålla sitt engagemang. Lärare säger att eleverna förut ville ha individuell hjälp hela tiden men att de nu i större utsträckning försöker lösa uppgiften själv först innan de ber om hjälp. För att komma dit har lärarna arbetat med att ha en tydlig agenda på tavlan och de har lärt ut olika strategier som till exempel att eleverna ska läsa uppgiften flera gånger innan de ber om hjälp. Enligt lärare handlar det aktiva stödet också om att hela tiden se elevernas förutsättningar och behov och vara närvarande och ge tips när de behöver det. Elever säger att de får hjälp av sina lärare och att de förklarar flera gånger eller på olika sätt när de inte förstår. Även av Skolinspektionens elevenkät vårterminen 2021 framgår att elever på Sommens skola i högre utsträckning än samtliga deltagande enheter tycker att lärare förklarar vad de ska göra i skolarbetet så att de förstår. Elever berättar vidare att de måste räkna upp handen för att få hjälp, men att läraren ibland också kontrollerar att de har förstått trots att de inte räcker upp handen. Elever säger också att de ska läsa uppgiften flera gånger innan de ber om hjälp. På de observerade lektionerna rör sig lärarna mellan eleverna när de arbetar med uppgifter enskilt, i par eller i grupper och försäkrar sig om att de har förstått uppgiften, hjälper dem vid frågor och följer upp hur det går för dem.

Eleverna stimuleras och utmanas utifrån sina behov och förutsättningar

Granskningen visar att lärare bemöter eleverna och utformar undervisningen på ett sätt som syftar till att stärka elevernas motivation till skolarbetet och tro på den egna förmågan. Både rektorn och lärare uppger att de har höga förväntningar på eleverna. Lärare berättar att de är tydliga med vilka förväntningar de har och att det exempelvis kan handla om att elever alltid ska göra sitt bästa och bidra till att aktiviteter når sitt syfte genom att lyssna och bidra på en genomgång samt lyssna på andra. Vidare säger

de att uppgifter ska innehålla en utmaning och att de stärker elevernas förtroende och bygger självkänsla genom att ge uppgifter där det är enkelt att se en tydlig utveckling och att eleven kan känna att hen lyckas eller att det är roligt. De säger även att de ger positiv återkoppling på sådant som de vet att eleven har haft svårt för och att de påminner eleverna om deras utveckling. Elever ger flera exempel på hur lärare uppmuntrar och motiverar dem. De säger exempelvis att lärare skojar med dem, att de får titta på en kort film i slutet av en lektion och att lärarna, när man är osäker, uppmuntrar dem genom att säga att det inte finns rätt eller fel och att de säger "vi gör det tillsammans". Eleverna berättar också att lärarna bekräftar och berömmar deras insatser. Även på de observerade lektionerna säger lärarna återkommande uppmuntrande ord och talar om vad eleverna gör bra, både till enskilda elever och riktat till hela klassen.

Granskningen visar att lärare arbetar med att anpassa undervisningen till elevers olika förmågor genom en variation av uppgifter som också kan utföras på olika nivåer. Lärare säger i intervju att de ser till elevernas förutsättningar och anpassar uppgifter och aktiviteter efter det. De säger exempelvis att elever med kort ork får ta små pauser och att de förbereder flera extrauppgifter som eleverna kan få välja på. Extrauppgifterna inte är samma för alla utan individualiserade och kan vara allt från fördjupningsuppgifter som är svårare till övningar och spel i ett digitalt färdighetsövningsprogram. Lärarna berättar vidare att de ofta ger uppgifter med svar som kan utvecklas på olika nivåer och att de visar elevexempel på hur olika svar kan se ut. Några lärare berättar att de arbetar med en svårighetsprogression i ett och samma moment. Exempelvis kan momentet balansgång i idrott och hälsa tränas på en rad olika stationer och på olika nivåer. Eleverna säger att de kan få extrauppgifter i form av svårare uppgifter eller digital färdighetsträning med uppgifter på temat eller att de får arbeta vidare i boken. De säger även att de kan få korsord i engelska, tyst läsning i svenska eller ha eget arbete efter behov när de är klara med en uppgift.

Eleverna ges möjlighet att reflektera över det egna lärandet men deras inflytande över undervisningen är begränsat

Granskningen visar att lärare ger elever möjlighet att regelbundet reflektera kring olika frågor och att elever även görs delaktiga i sitt lärande genom att de får reflektera över sin egen utveckling. Lärare säger att de, i undervisningen, ger eleverna möjlighet till reflektion över sitt eget lärande och kritiskt tänkande på olika sätt. Lärarna låter huvudsakligen eleverna reflektera muntligt, men det finns även exempel från både lärare och elever att eleverna får använda en reflektionsbok där de skriftligt reflekterar över hur långt de har kommit i sin utveckling. I slöjd samtalar de exempelvis ofta om olika mått som måste vara exakta för att resultatet ska bli bra. En lärare i ett ämne

säger att hen pratar med elever efter exempelvis begreppsförhör, och ber dem att reflektera över vad som gör att man får ett bättre resultat på ett förhör. Lärare säger även att de låter elever diskutera och argumentera för sin sak genom att exempelvis arbeta med problemlösning i matematik eller samarbete i svenska där elever får resonera kring ordens betydelse. Även i elevintervjuerna framkommer liknande exempel på hur de får reflektera över olika saker. En elev berättar exempelvis att hen i tröslöjd glömde läsa beskrivningen och gjorde fel och då fick börja om igen och läsa och fundera på hur hen skulle lösa uppgiften. Rektorn och lärare berättar också att eleverna sätter upp sina egna mål och utvärderar sitt eget lärande i samband med den individuella studieplanen.

Granskningen visar att elever ges ett visst inflytande över det som sker i undervisningen genom att lärare ger elever möjlighet att utvärdera undervisningen och delge vad som intresserar dem men att detta inte sker kontinuerligt och på ett systematiskt sätt. Lärare säger i intervju att de i sin planering tar hänsyn till elevernas önskemål och intressen. Det sker dels indirekt genom att lärarna anpassar utifrån det de ser att eleverna uppskattar och dels direkt genom att låta eleverna bestämma ett visst innehåll eller arbetssätt. I intervjuer framkommer vissa exempel på elevinflytande över undervisningen. En lärare säger att hen utformar uppgifter i exempelvis matematik eller geografi utifrån elevernas intressen. En annan lärare berättar att eleverna uttryckte önskemål om att hålla ett föredrag och fick göra det och ytterligare en lärare säger att elever i ett pågående arbetsområde fick påverka vilka länder de skulle besöka. Delaktigheten handlar, enligt lärarna, dock mer om arbetssätt än det stora innehållet. Några lärare säger bland annat att de kan ha en kort omröstning om vilket arbetssätt eleverna vill jobba med och att de ofta får olika val; att skriva på datorn eller skriva för hand, att skriva en faktatext eller en berättande text.

Utvärdering av undervisningen sker enligt lärare främst muntligt genom frågor i slutet av lektionen eller efter ett arbetsområde. Exempel på frågor är om det de har gjort på lektionen är något de vill göra igen, hur de kan göra nästa gång, vad som gör aktiviteten bra och varför. En lärare säger att hen på idrottslektionen provar olika varianter av en lek eller spel med olika regler och att eleverna sedan får utvärdera och argumentera för vilken variant de tyckte var bäst. Några elever berättar att vissa lärare brukar fråga vad de vill arbeta med och att elever som har svårt för ett arbetssätt kan få arbeta på ett annat sätt. Utvärdering sker enligt elever ibland både efter ett arbetsområde eller efter en lektion. Ett sätt för utvärdering är att de ska ligga med ansiktet mot bänken så de inte ser de andra eleverna och svara på olika frågor genom att räcka upp handen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn försäkrar sig om att lärarna ser till att eleverna med varierade metoder och med regelbundenhet får vara delaktiga i att planera och utvärdera undervisningen i alla ämnen.

Motivering till bedömning av utvecklingsområde

Granskningen visar visserligen att det finns exempel på att lärarna låter eleverna vara delaktiga i planeringen och utvärderingen av undervisningen men att detta inte sker kontinuerligt och på ett systematiskt sätt.

Enligt 4 kap. 9 § skollagen ska barn och elever ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Enligt läroplanen ska läraren svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad samt tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.³ Rektorn har ett särskilt utpekad ansvar för att se till så att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.⁴

Av förarbetena till skollagen framgår även att det inte räcker att lärarna själva planerar undervisningen med hänsyn till elevernas intressen och erfarenheter. Detta kan visserligen ses som ett indirekt elevinflytande, men eleverna behöver stimuleras till att ta aktiv del i planering och utvärdering av lektioner.⁵

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn och lärarna inledningsvis gemensamt diskuterar vilka områden eleverna kan ha inflytande över och hur lärarna

³ Lgr 11, kap. 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

⁴ Lgr 11, kap. 2.8 Rektorns ansvar

⁵ Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet, prop. 2009/10:166,

kan utveckla konkreta arbetssätt som ökar elevernas inflytande. Vidare bör rektorn inventera hur olika lärare arbetar med inflytandefrågor i sina klassrum samt organisera det vidare arbetet så att lärare kan ta del av hur andra lärare gör och sen prova nya metoder och arbetssätt i sin egen undervisning. Lärarna kan med fördel använda sig av Skolverkets kompetensutvecklingsstöd⁶ i arbetet med att utveckla former för elevers inflytande i undervisningen. Slutligen bör rektorn utveckla rutiner för att följa upp lärarnas arbete och hur eleverna uppfattar sina möjligheter till inflytande i olika lärares undervisning. En sådan uppföljning bör inkluderas i skolans systematiska kvalitetsarbete. Rektorn behöver i sin analys av resultaten särskilt uppmärksamma om det finns skillnader i elevernas upplevelse av delaktighet och inflytande utifrån kön, ämnen och årskurser.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar i hög utsträckning så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Skolinspektionens sammanfattande motivering till bedömningen är att personalen bedriver ett aktivt arbete för att skapa och bibehålla studiero som också involverar eleverna. Granskningen visar även att skolan har ett medvetet arbete för att skapa en trygg skolmiljö och att arbetet består av såväl förebyggande och främjande som åtgärdande insatser.

⁶ Skolverkets lärportal. Modulen Delaktighet och inflytande i undervisningen.

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/kompetensutveckling/delaktighet-inflytande-och-likabehandling>

Skolan har ett pågående arbete för att skapa och bibehålla studiero

Granskningen visar att det pågår ett aktivt arbete för att skapa och bibehålla studiero som också involverar eleverna. Av inkommen information och samtliga intervjuer framkommer att elevernas upplevelse av studieron kartläggs årligen genom enkäter, hälsosamtal och i samband med utvecklingssamtalen. Visserligen visar både enkäter och hälsosamtal att det generellt är bra studiero men skolan har i sitt kvalitetsarbete ändå sett ett behov att förbättra studieron ytterligare och planerar därför att arbeta med Skolverkets modul "Främja likabehandling" under nästa läsår.

Skolans arbete med studiero omfattar även såväl förebyggande och främjande som åtgärdande insatser. Av samtliga intervjuer framgår att det främjande arbetet omfattar såväl förhållningssätt som den pedagogiska miljön. Det finns gemensamma ordnings- och trivselregler samt klassrumsregler som eleverna har varit med och tagit fram genom klassråd och elevråd. Reglerna uppdateras varje läsår och implementeras tillsammans med eleverna. Rektorn och personal berättar att de också arbetar med "de magiska sju" som är ett gemensamt arbetssätt kring lektionsstruktur. Trots att det framkommer i intervju att begreppet "de magiska sju" inte är etablerat hos alla lärare ger de exempel på ett likartat arbete med lektionsstrukturen för att skapa studiero. Eleverna ska exempelvis ställa sig upp vid bänkarna på morgonen och hälsa, lektionen ska ha en tydlig början och slut samt en tydlig arbetsgång på tavlan. Alla klasser har även ett tydligt dagsschema. Lärare berättar vidare att de generellt sett har en gemensam syn på vad studiero är, men att de kan ha olika acceptansnivå.

Av den inskickade dokumentationen och intervjuer framgår vidare att det vid behov sätts in åtgärdande insatser för att bibehålla studieron. En klass har till exempel delats upp i två grupper och fått två lärare under en tid och en annan klass har en lärare och en stödpedagog. I dessa två klasser har lärare i samarbete med elevhälsan också lagt extra fokus på förebyggande värdegrundsarbete som innefattar bland annat att vänta på sin tur, språkvårdsarbete, kamratskap och spelregler. Rektorn säger att dessa åtgärder har förbättrat studieron markant. På de lektioner som Skolinspektionen observerat kan eleverna arbeta med de planerade uppgifterna utan att bli störda.

Skolan har ett medvetet arbete för att skapa trygghet

Granskningen visar att skolan har ett medvetet arbete för att skapa en trygg skolmiljö och att arbetet består av såväl förebyggande och främjande som åtgärdande insatser. På skolan används flera olika metoder för att kartlägga elevernas upplevelse av trygghet. Elevenkäter genomförs en gång per år. Dessa används på individnivå i

utvecklingssamtalen samt på gruppnivå genom att personalen sammanställer enkäterna och jämför resultaten mellan årskurser. Diskussionen ligger sedan till grund för ett eventuellt utvecklingsområde i kvalitetsrapporten. Utöver enkäterna är skolsköterskans hälsosamtal och skolgårdskartor, där eleverna med jämna mellanrum kan uppmärksamma otrygga ställen, en del av kartläggningen.

Enligt intervjuer med rektor och personal har en förebyggande insats utifrån kartläggningen varit att prioritera rasterna för att minska konflikter. Skolgårdens utformning gör att en rastvakt inte kan ha överblick över alla områden och därför har flera rastvakter satts in som cirkulerar på varje rast. Eleverna bekräftar i intervju att det numera finns fler rastvakter ute. Trivselenkäten visade även på en försämring av språkbruket. Eftersom incidenter kopplade till språkbruk ofta hände i kapprummen på morgonen har skolan som en åtgärd stängt dörrarna till kapprummen på morgonen vilket har lett till att det inte längre förekommer incidenter där. Skolan arbetar även aktivt med språkbruket i samarbete med vårdnadshavare, under ett tema som kallas "Snacka snyggt". Skolan har genom arbetet uppmärksammat vad som är ett vårdat språk och när elever bryter mot det tas direkt kontakt med hemmen. Både lärare och elever säger att arbetet genomfördes med gemensam kraft under förra läsåret men att det nu sker mer individuellt i klassrummet. Av skolans kvalitetsrapport framgår att effekten av språkvårdsarbetet visar sig genom att antalet fula ord och kränkande gester har minskat samt att eleverna har blivit medvetna och påminner varandra.

Skolans främjande arbete består bland annat av ett fairplay-tema som uppstart i början av läsåret. I det ingår regler för skolgården och olika bollsporter. Reglerna bestäms tillsammans med elevrådet och finns uppsatta vid entrén. Skolan har även infört organiserade rastaktiviteter varje dag som leds av en eller två personer och ett fotbollsråd med elever representerade från de olika klasserna. På några raster delas eleverna upp mellan skolgården och ett rastområde utanför skolområdet för att främja den sociala miljön. Elever säger att de, när det har varit bråk, gör en värdegrundsövning i klassen som innefattar att elever sitter i en cirkel och samtalar utifrån olika roller. Slutligen berättar personal att en stor del av det främjande arbetet handlar om att skapa goda relationer med eleverna, att lära känna dem och deras intressen samt att ha en god kontakt med vårdnadshavarna.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i hög utsträckning.

Skolinspektionens sammanfattande motivering till bedömningen är att rektorn följer upp och analyserar betyg, omdömen och resultat på nationella prov i syfte att identifiera eventuella avvikelser eller variationer. Granskningen visar att rektorn ger lärare förutsättningar att kvalitetssäkra sina omdömen och betyg och att lärare använder sig av olika bedömningsmetoder.

Rektorn analyserar betyg och omdömen i syfte att identifiera skillnader eller avvikelser

Granskningen visar att rektorn följer upp och analyserar betyg, omdömen och resultat på nationella prov i syfte att identifiera eventuella avvikelser. Rektorn säger i intervju att hen följer upp skolans kunskapsresultat och tittar efter eventuella skillnader eller avvikelser i exempelvis ett ämne för att sedan arbeta vidare med det med ansvarig lärare. Hen berättar att hen inte har sett några avvikelser i nuläget men att hen tidigare har sett glädjebetyg. Vidare säger rektorn att hen inte har sett några stora skillnader mellan betyg på nationella prov och terminsbetyg i de olika ämnen men att hen, främst i årskurs sex, vid behov har en dialog med lärare som har betygsunderlag som skiljer sig från resultaten på de nationella proven. Vidare säger rektorn att de har haft en öppen dialog om att resultaten från de nationella proven inte per automatik är likhetstecken med terminsbetygen. Hen säger även att en förklaring till eventuella avvikelser kan vara att de sätter in stödinsatser för de elever som inte klarar nationella proven i syfte att de ändå ska kunna nå målen i slutet av terminen. Av nationell statistik från 2019 i årskurs 6 framgår att det fanns en hög överensstämmelse mellan resultat på de nationella proven och terminsbetygen.

Rektorn ger lärare förutsättningar att kvalitetssäkra sina bedömningar

Granskningen visar att rektorn ger lärare förutsättningar att kvalitetssäkra sina omdömen och betyg och att lärare använder sig av olika bedömningsmetoder. Av inskickad information och i intervju med rektorn framkommer att betyg och bedömning finns som ett pågående utvecklingsområde. Förra läsåret har arbetslaget arbetat med Skolverkets riktlinjer i bedömning och betygssättning och under vårterminen ska två studiedagar ägnas åt Skolverkets stödmaterial *Sambedömning i skolan*. På arbetslagsträffarna under vårterminen 2022 arbetar alla lärare med de nya läroplanerna och kursplanerna och diskussioner kring bedömning och betygssättning ingår i det arbetet. Rektorn och lärare säger vidare att kommunen har ämnesnätverk där lärare samrättar och diskuterar frågor om bedömning och betygssättning. Träffarna har varit färre under pandemin, men har genomförts digitalt. Utöver arbetet i arbetslaget och på studiedagar framkommer i intervjuer att hela arbetslaget

samrättar de nationella proven, men att det i övrigt inte sker sambedömning på ett organiserat sätt. Lärare säger också att de diskuterar på eget initiativ, stämmer av och tipsar varandra, till exempel om att avidentifiera prov. Det framgår vidare av inskickad dokumentation och intervjuer att lärare, för att kvalitetssäkra sina bedömningar, använder sig av bland annat Skolverkets bedömningsstöd, gamla nationella prov med elevexempel och betygskriterier, diagnoser och kartläggningsmaterial samt diskussioner med lärare som hade den aktuella årskursen året innan. Rektorn säger slutligen att obehöriga lärare får stöd i arbetet med bedömning och betygssättning av en mentor och att det finns tid med kollegor för samverkan om det även om det i något fall olyckligtvis inte har blivit så under året.

På Skolinspektionens vägnar

X Kerstin Martinsson

Beslutsfattare

Signerat av: Kerstin Martinsson

X Hanne Lernout

Föredragande

Signerat av: Hanne Lernout

I handläggningen av ärendet har även utredare Fredrik Holmqvist medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 6 lektionsobservationer
- 2 gruppintervjuer med elever
- 2 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektorn.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov

och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan så att utbildningen präglas av trygghet och studiero och eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten mellan den 22 mars 2022 och den 24 mars 2022. Besöket genomfördes av Hanne Lernout och Fredrik Holmqvist.

Sommens skola är en kommunal F-6 grundskola i Tranås kommun. Totalt har skolan ca. 110 elever. Skolan leds av en rektor och en biträdande rektor.